

**ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ
ВІЙСЬКОВОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КРЕМЕНЕЦЬКА ОБЛАСНА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ім. ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Кафедра історії та методики навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із навчально-педагогічної роботи

Марія БОДНАР

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

АКТУАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія)

Кременець - 2024

Робоча програма навчальної дисципліни *Актуальні політичні проблеми сучасного світу* для другого (магістерського) рівня вищої освіти з галузі знань *01 Освіта / Педагогіка* спеціальності *014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)* освітньо-професійної програми *Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)*. Кременець, 2024 р. 11 с.

Укладач: Стронський Г. Й – доктор історичних наук, професор.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри історії та методики навчання. (Протокол № 1 від 01 серпня 2024 року).

Завідувач кафедри

проф. Ірина СКАКАЛЬСЬКА

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 014 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) Освітньо-професійна програма підготовки Середня освіта (Біологія та здоров'я людини. Географія) Рівень вищої освіти Другий (магістерський)	Вибіркові	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		I	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,5		Лекції	
		16	
		Семінарські	
		18	
		Лабораторні	
	-		
	Самостійна робота		
56			
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:
для денної форми навчання – 38%–62%;

ВСТУП

Курс «Актуальні політичні проблеми сучасного світу» присвячений пізнанню особливостей сучасного багатопольярного міжнародного світорядку.

Мета курсу ознайомити студентів з головними політичними, економічними і суспільними тенденціями світового розвитку; допомогти зрозуміти сутність сучасних світових подій і процесів; показати місце і роль України у світових міжнародних відносинах.

Завдання:

-навчити вмінню використовувати основи знань для формування світоглядних позицій, формування активної життєвої позиції;

-можливістю комунікувати у міжособистісному і міжкультурному форматі;

-можливістю знаходити власні інтепретації міжнародної інформації, практично приміняти їх на практиці;

-розуміти основні напрями і кроки зовнішньої політики України та інших держав.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

вміти: аналізувати світові політичні і економічні процеси та тенденції у світовій політиці, виявляти основні фактори і тенденції розвитку світових процесів, оволодіти навиками розуміння і критичного ставлення до подій міжнародного життя;

знати: структуру політичної системи світу, актуальні світові процеси і тенденції, основні проблеми сучасної світової політики у її регіональному вимірі.

2. АКТУАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

Підготовка фахівця з вищою освітою в сучасних умовах глобалізації передбачає знання студентом того, яким є сучасний світ і яке місце в ньому належить Україні.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є: вивчення основних закономірностей і тенденцій розвитку сучасного світу (XV – до початку XXI ст.), яке здійснюється за рахунок отримання знань з історії, політичного, економічного та культурного розвитку народів Європи, Америки, Азії, Африки, Австралії та Океанії та українського народу в контексті світової цивілізації.

Метою викладання навчальної дисципліни “Актуальні політичні проблеми сучасного світу” є:

- вивчити програмний матеріал курсу, його основні проблеми та понятійний апарат;
- розкрити правдиву історичну картину сучасного світу;
- проаналізувати основні тенденції політичного та економічного розвитку сучасного світу;
- дослідити головні напрями розвитку людства в його культурній та релігійній сферах;
- визначити шляхи розвитку людства в добу постіндустріальної модернізації;
- виховати у молоді толерантне ставлення до представників інших народів, людей іншого віросповідання, звичаїв, традицій;
- сформувати у студентів знання, вміння та навички, необхідні для правильного усвідомлення свого місця в українському суспільстві та світі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- формування уявлення про сучасний світ;
- розуміння місця України в сучасному світі;
- пізнання різноманітності людської цивілізації;
- уявлення про економічні і політичні зв'язки між різними народами;
- усвідомлення історичних, політичних, економічних, екологічних, соціальних викликів, що стоять перед людством на сучасному етапі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент повинен **знати:**

- основні етапи історичного розвитку сучасного світу та їх зміст;
- закономірності та тенденції розвитку людства в сучасному світі;
- оціночні характеристики основних історичних подій та діячів провідними науковцями;
- політичні системи країн світу та рівень їхнього соціального розвитку;
- уроки історії.

Вміти:

- знаходити в навчальній, науковій та довідковій літературі необхідну інформацію;
- аналізувати історичні джерела;
- використовувати наукову термінологію;
- самостійно готувати усний матеріал чи письмове повідомлення або реферат з певної історичної проблеми;
- аналізувати події сучасності спираючись на знання історії світу;

- аргументуючи висловлювати власні судження щодо історичних подій і давати їм власну оцінку.

ЗМІСТ КУРСУ

АКТУАЛЬНІ ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО СВІТУ

Змістовий модуль 1

Тема 1. Сучасний міжнародний політичний та економічний світопорядок. Інтеграційні і дезінтеграційні процеси.

Розпад двополярного світу на рубежі 1989-1991 років і його наслідки. Тенденції формування багатополярних відносин і поліцентричної системи. Глобалізація як явище і процес та її наслідки. Розрив у взаємовідносинах Південь-Північ. Взаємозв'язок політики і економіки у світовій політиці. Інтеграційні процеси у світі та їх досягнення. Дезінтеграційні процеси – їх причини та наслідки.

Тема 2. Проблеми безпеки у сучасному світі.

Гонки озброєнь, контроль і обмеження процесу. Міжнародні організації і військово-політичні блоки у світі. Види і моделі міжнародної безпеки. Колективна, національна і глобальна моделі. Національна безпека України.

Тема 3. Війни і конфлікти у міжнародних відносинах сучасності.

Війни, кризи і військові конфлікти. Їх причини і наслідки. Географія конфліктів.

Обличчя сучасних воєн. Гібридна війна. Агресія РФ проти України.

Тема 4. Місце і роль Європейського Союзу, НАТО у Європі і світі.

Створення і розвиток ЄС. Основи інтеграційного процесу та його параметри. Зовнішня політика ЄС, Східне партнерство. Сучасні проблеми політичні і економічні ЄС. Брекзїт.

Справи розширення ЄС. ЄС у світових економічних і політичних відносинах.

НАТО – гарант безпеки на континенті і світі. ЄС, НАТО і Україна.

Тема 5. США як світовій лідер і супердержава. Нові світові лідери – Китай, Бразилія, Індія та ін.

Світові воєнно-політичні і економічні позиції США. М'ягка сила у політиці США. Головні напрями зовнішньої політики . Зовнішньополітичні орієнтири президента Трампа.

Феномен економічної потуги КНР. Світові економічні позиції Китаю та його частка у світовій торгівлі, фінансах. «Новий шовковий шлях». Нерівномірність розвитку економічних центрів.

Змістовий модуль 2

Тема 6. Тихоокеанський регіон у міжнародних політичних і економічних відносинах.

Переміщення центру економічної активності світу до Тихоокеанського регіону. Тигри азійські. Протиріччя політичні і економічні в регіоні. Інтеграційні процеси в регіоні. АПЕК.

Китай і його політика в регіоні. Китайсько-американські суперечності.

Японія у міжнародних відносинах. Російсько-японські суперечності навколо Курил.

КНДР як ізгой регіональної і світової політики.

Тема 7. Політичні процеси в Африці, на Близькому і Середньому Сході.

Африканський континент і національно-етнічні, релігійні і економічні протиріччя. Війни і конфлікти. Політика світових держав щодо Африки.

Арабо-ізраїльський конфлікт, його історія і впливи на світову політику. Арабська весна і її наслідки. Війна у Сирії. Ісламська держава і ісламський тероризм. Іранська ядерна програма. Енергетичні проблеми регіону.

Тема 8. Виникнення нових суверенних держав на пострадянському просторі та їх внутрішня та зовнішня політика.

Розпад СРСР та його наслідки. Процеси трансформації у пострадянських країнах. Політика РФ до близького зарубіжжя. Концепція «Русский мир» і «Євроазіатизму».

Країни Балтії та особливості їх політики.

Падіння комуністичних режимів у країнах Центрально-Східної Європи. Вступ у ЄС і НАТО. Відносини зі сусідами. Розпад Югославії і Балканські війни.

Тема 9. Незалежна Україна у системі світових процесів та протистоянні агресії РФ.

Перші кроки незалежної України на міжнародній арені. Основи зовнішньої політики.

Україна у двосторонніх відносинах. Діяльність у міжнародних організаціях. Європейський вектор української зовнішньої політики. Українсько-російські відносини. Анексія Криму і війна на Донбасі. Сучасна російсько-українська війна.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма											
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		сем.	пз	лаб.	с. р	л		сем.	пз	лаб.	с. р	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Змістовий модуль 1												
Тема 1.	10	2	2			6						
Тема 2.	10	2	2			6						
Тема 3	10	2	2			6						
Тема 4.	10	2	2			6						
Тема 5.	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 1	50	10	10			30						
Змістовий модуль 2												
Тема 6.	10	2	2			6						
Тема 7.	10	2	2			6						
Тема8.	10	2	2			6						
Тема 9.	10	-	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	40	6	8			24						
Усього годин	90	16	18			54						

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Кінець біполярного світу та пошуки нової формули міжнародного ладу.	2
2	Загрози та виклики для людства наприкінці ХХ – поч. ХХІ ст.	2
3	Мир і війни у сучасних міжнародних відносинах (тероризм, гібридна війна, асиметрична війна).	2
4	Трансатлантичні економічні і політичні відносини.	2
5	Європейський Союз – виникнення, розвиток і сучасні проблеми.	2
6	Актуальні проблеми міжнародної безпеки.	2
7	Арабська весна та її наслідки. Війна у Сирії.	2
8	Проблеми трансформації у країнах Центрально-Східної і Східної Європи.	2
9	Злети і падіння зовнішньої політика України.	2

Методи навчання

1. Лекції.
2. Робота з енциклопедіями, довідковою літературою.
3. Проблемне навчання.
4. Робота з інформаційними ресурсами у мережі Інтернет.
5. Розвиваючі рольові ігри.

Методи контролю

1. Усне опитування.
2. Перевірка самостійної роботи.
2. Колоквіум.
3. Бесіда-опитування.
4. Підсумковий контроль (підсумковий модуль).

Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

90 -100 балів – **високий** рівень знань,

повне оволодіння програмовим матеріалом,

творчий виклад тем курсу, сформовані очікувані компетентності.

75 – 89 балів – **середній** рівень знань,

середнє оволодіння програмовим матеріалом,

аргументований виклад тем курсу, сформовані очікувані компетентності.

60 – 74 балів – **достатній** рівень знань,

достатнє оволодіння програмовим матеріалом,

репродуктивний виклад тем курсу, частково сформовані очікувані компетентності.

0 – 59 балів – **низький** рівень знань,

низький рівень оволодіння програмовим матеріалом,

фрагментарний вклад тем курсу, сформовані деякі компетентності.

Шкала оцінювання за шкалою ECTS

За шкалою КОГПА	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90-100	«відмінно»	A(«відмінно»)
82-89	«добре»	B(«дуже добре»)
75-82		C(«добре»)
65-74	«задовільно»	D(«задовільно»)
60-64		E(«достатньо»)
35- 59	«незадовільно»	FX(«незадовільно з можливістю повного складання»)
0-34		F(«незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни»)

Методичне забезпечення

Комплексна програма курсу для студентів академії.

Література

Чекаленко Л. Д., Федуняк С.Г, *Зовнішня політика України (від давніх часів до наших днів)*. Київ, 2010.

Возняк Т. *Геополітичні контексти війни в Україні*. Львів, 2015.

Гай-Нижник П. *Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення*. Київ, 2017.

Лук'яненко Д. Г. *Глобальна економічна інтеграція: Монографія*. К.: ТОВ «Нац. підручник», 2008.

Бодрук О. С. *Структури воєнної безпеки: національний та міжнародний аспекти: Монографія*. Київ : НІПМБ, 2001. 295 с.

Філіпенко А. С. *Цивілізаційні виміри економічного розвитку*. К., 2003. 281 с.

Капітон В.П., Капітон О.В., П'ятун В.В. *Філософія глобальних проблем сучасності: монографія*. Дніпропетровськ: ДДФА, 2010.

Інформаційні ресурси:

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Інтернет-сторінка. Режим доступу до електронних документів: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт. Режим доступу до електронних ресурсів: <http://www.nplu.org.ua/resources/resources.htm>.

ЧТИВО. Режим доступу до електронних ресурсів: <https://chtyvo.org.ua/>

«Український історичний журнал». Сайт: <http://uhj.history.org.ua/uk>